

Sytske J. Kamstra en Boudewijn F. Steur

1726 – Staatsloterij van Start

Van 29 maart tot 29 juni van dit jaar is er in het Nederlands Kansspelmuseum een tentoonstelling te bezichtigen over het oprichtingsjaar van de Staatsloterij. Groniek geeft een voorproef.

Op 4 april 1726 werd in een resolutie van de Staten-Generaal goedkeuring gegeven voor de oprichting van de Generaliteitsloterij. Dit betekent dat de Staatsloterij dit jaar 275 jaar bestaat. Ter gelegenheid hiervan is in het Nederlands Kansspelmuseum te Den Haag een tentoonstelling samengesteld over het oprichtingsjaar. De tentoonstelling is verdeeld in vier elementen, waarbij voortdurend getracht is het verband met de oprichting van de Generaliteitsloterij te leggen. Deze relatie komt af en toe enigszins kunstmatig over waardoor de betekenis van de Generaliteitsloterij soms enigszins overschat lijkt te worden. Uit de expositie wordt echter wel duidelijk dat de eerste Generaliteitsloterij geen groot succes was. Van de 120.000 loten werden er uiteindelijk maar 20.000 verkocht. Helaas is in de collectie van het Kansspelmuseum van deze trekking geen enkel lot bewaard gebleven.

De vier niveaus waarin de tentoonstelling is onderverdeeld zijn de Generaliteit, het Gewest, de Stad en het Gezin. Deze eenheden speelden in de achttiende eeuw een belangrijkere rol dan tegenwoordig. Allereerst worden op het niveau van de Generaliteit de politieke gebeurtenissen in het jaar 1726 belicht. Er is daarbij veel aandacht voor de Generaliteitsloterij door het exposeren van enkele kostuums uit de vroege achttiende eeuw. Verder blijkt uit de samenstelling van de expositie dat de oprichting van de Generaliteitsloterij nauw verband had met de ondertekening van het Verdrag van Hannover op 9 augustus 1726. In de expositie zijn de originele stukken hiervan te bezichtigen. Met onder andere prenten wordt er aandacht besteed aan de levensloop van enkele opmerkelijke personen uit 1726, zoals de Groninger Johan Willem Ripperda (1682-1737). Ripperda was in dienst van de Spaanse koning verantwoordelijk voor het Verdrag van Wenen, waaraan de tentoonstelling tevens aandacht schenkt.

Op het niveau van het Gewest wordt ingegaan op de economische ontwikkelingen rond het jaar 1726. De oprichting van de Generaliteitsloterij was een maatregel om extra inkomsten te genereren, omdat het prijzengeld

Advertentie

Tentoonstelling

1726

Staatsloterij

van start!

29 maart t/m 29 juni 2001

Nederlands Kanspelmuseum

Paleisstraat 5, 2514 JA Den Haag

Open: ma. t/m vr. van 09.00 - 17.00 uur

www.kanspelmuseum.nl

Nederlands Kanspelmuseum Den Haag

TOEGANG GRATIS

werd belast. Op de tentoonstelling wordt daarom ook aandacht besteed aan andere belastingmaatregelen in de Republiek, zoals de accijnsverhoging op brandewijn in Overijssel. Deze verhoging had een groot oproer in de stad Zwolle tot gevolg, waarvan enige plakkatens te bezichtigen zijn. Ook een aantal landkaarten van de Verenigde Oostindische Compagnie zijn in de expositie opgenomen, waarop de vaarroutes van de schepen zijn aangegeven. Tenslotte worden verschillende ambachten belicht door het tonen van onder andere gildenpenningen en afbeeldingen op porselein.

Het derde element betreft de culturele ontwikkelingen in de stad. Er worden hier voorbeelden getoond van stadsloterijen, de voorlopers van de Generaliteitsloterij. Met name de Hoornse loterijen krijgen veel aandacht in de vorm van rekeningen, afbeeldingen en brieven van zeelieden. Deze zeelieden waren voor de kust van Algiers gevangen genomen om als slaaf te worden verkocht, maar met de opbrengst van de loterij konden ze worden vrijgekocht. Daarnaast is er een maquette te bewonderen van de grote Leidse stadsloterij.

In het laatste gedeelte wordt stilgestaan bij de sociale omstandigheden van het gezin. Een aantal archeologische vondsten van de oude VOC-werf aan de Amsterdamse Oostenburgermiddenstraat zijn tentoongesteld, waaronder borden, glazen en speelgoed. Verder zijn er veel voorwerpen aanwezig die een inzicht geven in de leefomstandigheden van de lagere en hogere klassen in 1726. Hierbij valt te denken aan prenten, schilderijen, gedichten en speelkaarten. In tegenstelling tot de stadsloterijen was de Generaliteitsloterij een aangelegenheid voor de gegoede burgerij. De prijs van de loten maakte het voor de gemiddelde arbeider onmogelijk om te participeren. De originele prijslijsten zijn natuurlijk ook te bezichtigen.